

УДК 336.276

Р. Гринчуцький

(Національний університет водного господарства та природоохорони)

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ В УКРАЇНІ

Державний борг є важливим макроекономічним важелем регулювання економіки країни. Отримання позик дозволяє вирішувати важливі економічні питання та фінансувати перспективні національні проекти. Водночас негативна сторона накопичення державного боргу – зниження фінансової стійкості та загроза економічній безпеці держави, а також збільшення навантаження на державний бюджет майбутніх років.

У структурі державного боргу за всі роки незалежності України зовнішній борг переважає над внутрішнім і лише в 2013 році їх співвідношення стає більш наближеним. Станом на 01.10.2013 року зовнішній борг становить 290,471 млрд. грн. (52,7%), а внутрішній – 261,529 млрд. грн. (47,2%) державного боргу.

Обсяг державного боргу з січня 2012 по вересень 2013 року зріс з 473 млрд. грн. до 552 млрд. (16,7%). В основному ріст був забезпечений суттєвим збільшенням внутрішніх запозичень, які з початку 2012 року до жовтня 2013 зросли з 173,71 млрд. грн. до 261,53 млрд. (63,4%), в той час, як зовнішні запозичення зменшились з 299,29 млрд. грн. до 290,47 млрд. (3,0 %). [1]

Зростання обсягу державних запозичень свідчить про негативну тенденцію розвитку боргової безпеки країни. Зміни в структурі державного боргу є позитивними, оскільки внутрішні запозичення є менш небезпечними ніж зовнішні, адже вони не спонукають до вивезення матеріальних цінностей з країни, а до перерозподілу доходів в середині країни, але вони стимулюють інфляцію та знижують інвестиційну активність.

Вагомою складовою зростання внутрішнього боргу є заборгованість уряду в секторі господарських відносин з реальним (виробничим) сектором економіки.

Постійне зростанням боргових зобов'язань України гостро ставить питання удосконалення механізму управління державним боргом. Для управління державним боргом доцільно застосувати ринкові механізми.

По перше, значних змін потребує механізм регулювання боргової політики на інституціональному рівні. У світовій практиці останнім часом широке застосування набула практика делегування повноважень по регулюванню державним боргом незалежним органам – агентству з управління державним боргом, що підзвітне міністерству фінансів. Така модель управління використовується в більшості країн Європейського Союзу. Перехід до такої моделі в Україні спричинить певні загрози, зокрема створить додатковий інститут влади та посилить навантаження на бюджет.

По друге, існує потреба в удосконаленні нормативно-правової бази, яка б враховувала передові досягнення боргової теорії та практики здійснення боргової політики. В Україні відсутній Закон «Про державний борг», тому управління боргом здійснюється фрагментарно в окремих нормативно-правових актах.

По третє, необхідно досконало вивчити та обґрунтувати граничний рівень державного боргу до номінального рівня ВВП. Відповідно до законодавства, за Бюджетним кодексом України це відношення не повинно перевищувати 60%, але на думку провідних науковців гранично допустимий рівень боргу повинен складати 35% від ВВП.

1. Аналітичні матеріали щодо державного боргу // www.minfin.gov.ua.